

Jonas Biliūnas

Brisiaus galas

Šaly dienadaržio durų, ant didžiulės spalių krūvos, guli senas Brisius - žilas, apžabalęs. Matyti jisai dar mato, bet tik kaip per dūmus, ir savo žmogaus labai dažnai nebepažįsta. Sunki senatvė ir jam: visų užmirštas, apleistas. Patsai gerai jaučia, kad mažai kam bereikalingas. Bet kiek galėdamas rūpinas dar būti naudingas. Nors nebeprigirdi, o sunkios blakstienos amžinai merkia jo traškanotas akis, tačiau vaiko nuo savęs snaudulį ir klausos. Beklausydamas apsnūsta... Ir girdi per miegą: šlama netoli, tartum eina kas svetimas... Sunkiai keliasi senas Brisius iš guolio ir loja užkimusiu, mieguistų balsu.

- A tu, žabali, ar nenustosi!.. Savo žmogaus nemato,- girdi jisai pažįstamą balsą.

Susigėdęs šiepia bedantį snukį, inkščia gailiai, tartum atsiprašydamas, ir, paspaudęs uodegą, vėl susiriečia guoly...

Jau nebe kartą Brisijų pajautos apgauna, jam gėdą padaro. Dažnai troboj, viduasly gulėdamas, sapnuoja jisai vagį ar vilką, kuriuos, jaunas būdamas, kadai vijo, ir jam pradeda regėtis, kad tie priešininkai vėl dabar tyko: kelia jisai tada savo seną galvą nuo kojų ir, tartum ko išsigandęs, netikėtai... suloja: am! am!

Ir netikėtai vagies vietoj girdi tik iš visų pusių iškalbinėjimo balsus:

- A tai žilis! visai iškvaišo.

Nežinodamas, kur dėtis iš gėdos, kelias jisai iš viduaslio ir, paspaudęs uodegą, lenda pasuolin.

- Kur velkies? Eik oran! - šaukia ant jo.

Ir Brisius nuliūdęs dūlina pro duris.

Dabar jisai bijo trobon ir beėti. Verčiau jau ant spalių gulėti: vis mažiau kitiems po kojom maišytis. Teisybė, troboj labai gera, pastalėj gulėti šilta. Bet kaulų graužti vis tiek jau nebegali, o nuo musių ir tenai sunku senam apsiginti. Ir čionai, jo senatvės pasigailėję, atneša jam kartais kruopų geldelėj palakti, o ne - tai išalkęs eina pašalėmis tokio maisto ieškotų, į kurį seniau ir žiūrėti nežiūrėjo. Taip ir skursta senatvėj...

O juk buvo jaunas ir jisai, stiprus ir visų branginamas. Tada apsiginti nuo žmonių negalėjo. Su juo vaikai žaidė, jį račiuluos įsikinkę, važinėjo: nepyko ant jų Brisius, kad ir kartais visai be reikalo jam skaudžiai suduodavo,- žinojo, kad mažas ir silpnas ir maža dar teišmano. Jį troboj kiekvienas į save šaukė ir duona penėjo, medžiotų su savim vedės. Ustovas ir varškės jam negailėjo, bet tik nuo jo namų nelėktų, galvijus dabotų. O kiek dar, jau senas būdamas, juokų piemenims pridarydavo! Užmes jie, būdavo, ant Brisiaus galvos čerkazėlį ir turi, o vienam pasislėpti liepia, paskui paleidžia Brisijų ieškotų. Ir visados surasdavo, nors tasai už pusvarsčio aukščiausioj eglės viršūnėj būtų pasislėpęs. Susekdavo jo pėdsakus, apuostydavo medį ir, pakėlęs aukštyrą snukį, imdavo loti. Neidavo, kolei tasai nenulips. Pamatęs nulipantį, nesitverdavo iš džiaugsmo, šokinėdavo inkšdamas aplinkui ir, sugrižęs į piemenis, iškišęs liežuvį, žiūrėdavo tai į juos, tai į krepšelius: žinojo, kad iš tenai būtinai gaus mėsos kruopelę ar duonos plutelę. Tačiau ir piemenys jį užmiršo...

Guli senas Brisius ant spalių ir sapnuoja. Mato jisai per miegą antis, kurias jo šeimininkas šaudo, o jisai iš vandens neša. Ir tiek tų ančių daug, tokios jos riebios! Pramerkia Brisius akis ir saldžiai žiovauja, jas atsimindamas. Bet kaipgi jisai stebisi iš tiesų priešais save šeimininką su šaudykle už pečių pamatęs. Savo akim nenori tikėti: turbūt ir jį sapnuoja...

Bet aiškiai girdi, kaip tasai šaukia:

- Sa, Brisiau, sa!

Tai turbūt iš jo, seno, juokiasi? Kam?

- Sa, Brisiau, sa! - vadina šeimininkas.

Brisius šiepia snukį, tartum norėdamas šyptelėti, bet tik kažin kaip gailiai inkščia...

- Sa, Brisiau, sa!..

Jisai nenorom atsikelia nuo spalių ir seka paskum, ne taip, kaip pirma - jaunas ir linksmas, bet paspaudęs uodegą ir nuliūdęs, kaip koksai kaltininkas.

Šeimininkas eina už klojimo laukan ir atsigręždamas vis šaukia:

- Sa, Brisiau, sa!..

Pamiškėje sustoja. Brisius inkščia bailiai ir žiūri į žmogų, tartum klausdamas, kam čionai jį atvedė. Mato, kaip tasai nusiima nuo pečių šaudyklę, atsitolina nuo jo kelis žingsnius ir pradeda į jį taikinti...

Negali būti?! Brisius netiki. Tai tik pasijuokti iš jo nori. Bet kam taip baisiai iš seno juoktis? Kam? Juk jisai nekaltas... Brisius nori pasigerinti, suvizginti uodegą, bet iš baimės tupiasi ant paskutinių kojų, ir per jo snukį rieda gailios, karčios ašaros.

Staiga ugnis ir baisus trenksmas,- ir jisai griūva sopulio pervertas. Pramerkęs akis, tik spėja pamatyti, kaip nuo jo tekinom bėga žmogus, turėdamas rankoj šaudyklę...

Gal suprato Brisius, kodėl tasai žmogus jį užmušė, tik nebegalėjo suprasti, kodėl tekinom nuo jo pabėgo: juk jisai mirdamas tik kojas norėjo jam paskutinį kartą palaižyti...

Kačerginė, 1906.VIII.25